John Carter Brown.

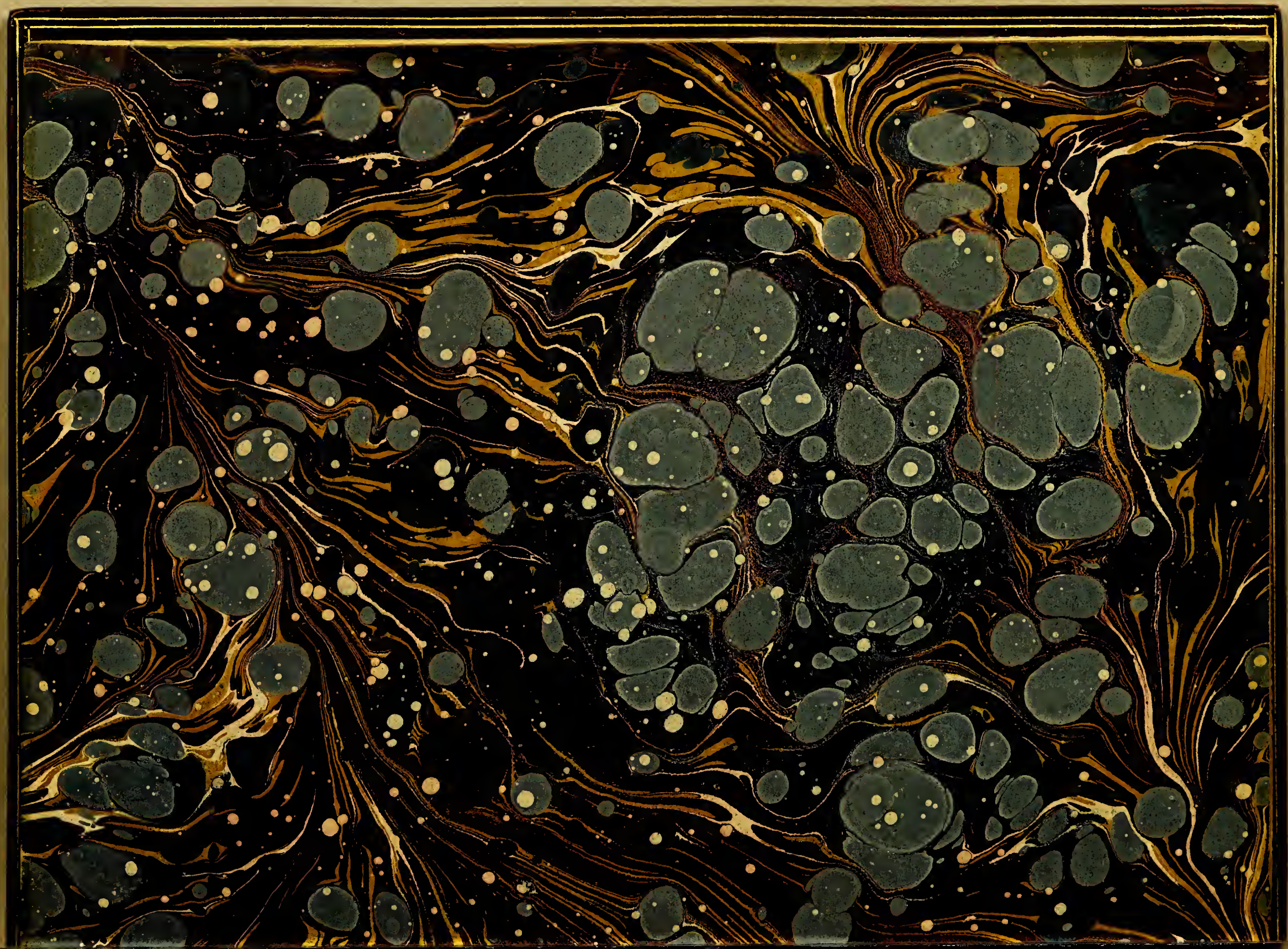

BOUND BY. CECIL & LARKINS

FOR E.W. STIBBS

VERTOOCH

AEN DE

Hoogh en Mogende Heeren Staten Generael

der Vereenichde Nederlanden,

NOPENDE

De voorgaende ende tegenvvoordighe Proceduren

van BRASIL.

MIDTSGADERS

De doccumenten daer toe dienende.

t'AMSTERDAM,
Gedruckt by *Johannes van Narel*, Boeckverkooper,
woonende inde Globe. Anno 1647.

Tot den goetwilligen LESER.

Beminde Leſer,

DIT VERTOOCH *en heb ick niet eygentlijck om Portugaels wille ghedaen off ghe ſchreven, ghelijck dat eenighe ſullen willen duyden; maer voornamentlijck ende princepalijck uyt liefde die ick draghe tot de Vrede, die beyde Godt ende den menſchen lief heeft; en dien volgens om dat ick ſoo groot vyant ben van d'Oorloghe, dat het grouwelijckſte beeſt is datmen kan noemen, en 't menſchelijck gheſlachte alderſchadelijckſt; dewelcke men oock niet en behoort te ghebruycken dan ter noot, na datmen alle reden en billickheyt aen een zy ſet, en nerghens na Wil hooren, ende de welcke anders niet en kan noch van Godt geſeghent, noch van de redelijcke menſch verſchoont, gepreſen, vereert en gejuſtifeert werden. Verklarende mede, dat ick daer mede voornamentlijck oock voor heb gehat, de conſervatie van de oude vrientſchappen en correſpondentie tuſſchen deſe Landen en Portugael, ende de groote commertie die onſe Ingeſetenen daer hebben, kennende de teederheyt van dat ſtuck tot op een haer.* Vaert wel.

JOHN CARTER BROWN

VERTOOCH.

Hooge en Mogende Heeren,

WAnneer ick by my ſelven overlegge, beyde de voorgaende proceduren vande Weſt-Indiſche Compagnie, ſoo tot bewaringe en verſekeringe van haere conqueſten in Braſil, als de tegenwoordighe van uwe Ho. Mo. tot recouvrement van eeniger der ſelver, ſtraffe der Rebellen, en weder-op-rechtinge van de vervallen ſtaet der voorſchreven Comp. Soo en kan ick daer van niet anders oordeelen of de Weſt-Indiſche Comp. en heeft noyt den gront of 't rechte fondament van haeren ſtaet verſtaen; ende dat uwe Ho. Mo. van deſelve, en haere favorieten, grootelijcx werden geabbuſeert en miſleyt.

Ick en ſal hier niet ſpreecken van haere proceduren om Braſilien te conqueſteren; dewelck alleene genoechſaem dat mede betuygen (hebbende niet alleen alle haere profijten, die extraordinaris groot ſijn gheweeſt, maer oock al haer Capitael en veel Tonnen gouts op-genomen penningen, meerendeels daer mede geconſumeert) maer ick ſal die tenemael voorby gaen en overſlaen, om in die opſpraeck niet te vallen, dat ick de vrouwen en kinderen ſlachte, die uyt de uytkomſte altijt een ſaecke oordeelen.

Wel ter rechter tijdt en van pas dan quam haer, gelijck als een Zegen Godts uyt den Hemel, den af-val van Portugael, en 'tcontract deſer Landen met 't ſelve Koninghrijck, want ſonder dat, ſy waer onder haer eyghen laſt der Oorloge al-langhe vergaen ende in ſtof verdweenen. Maer wat heeft haer dat gebaet? ſeecker niet veel: en vraeght men my waeromme? Ick derf vrymoedigh antwoorden: om dat ſy den gront en 't rechte fondament van haere ſaecke niet en verſtont.

Wil men hier van mijn Redenen weten? Ick ſal uwe Hoogh Moog. eenige derſelver verhalen, hoewel ſulckx nu van weynich profijt is.

TEn *Eerſten*, had zy doenmaels behooren te bedenken, dat alle haer conqueſten in Braſil, ten alderhoochſten, in tijdt en wijſe,

en ſtaende met Portugael of haer nabueren de Portugeſen van de Bay en Rio de Enero, in goede correſpondentie en vrintſchap, niet boven de veertich duyſent kiſten ſuyckers jaerlijckx ſoude konnen uytleveren. *Item*: Dat daer op by haer, of de particuliere negotianten van deſe Landen, niet eenen ſtuyver, by manier van ſpreken, konde werden geprofiteert, ſoo in't regart dat onſe Natie buytens Lants, de Waeren en Coopmanſchappen ghewoon zijn tegens malcanderen op te jagen, ſulcx datter op de retouren ſelden eenich profijt, maer wel dickwils groote ſchaede wert gedaen, gelijck men dat in deſe oock menichmael heeft geſien; als in't regart dat de Inwoonders van de Baya en Rio de Enero haere Suyckeren tot een flechte prijs ſouden verkoopē, om haer uyt het vaer-water te vaeren en uyt te cladden, hebbende daer toe ſeer goede ghelegentheden, en veel groote voordeelen op haer, die ick om de kortheyt ſal over ſlaen. *Item*: Dat dien volgende ſy, of Negotianten van deſe Landen, ten hoochſten jaerlijcx met die negotie, niet boven de 14. tonnen gouts ſoude konnen winnen: jae ſelfs alſſe al van een twee maecken, van 't gene ſy derwaerts ſoude ſenden, om die Suyckeren daer mede te betalen, dat nochtans ſelden gebeurt: Want veertich duyſent kiſten ſuyckers, namentlijc, een derde part Panelen, een derde part Maſcubaden, en een derde part Blancos, gherekent ten hooghſten boven acht- en-twintich tonnen gouts daer in koops niet en beloopen, die men dan met veerthien tonnen gouts aen effecten, na die rekeninge, ſoude betalen, ergo maer avance veertien tonnen gouts als voren, jaerlijx uyt alle haer conqueſten ten hoochſten gerekent.

TEn *Tweeden*: had zy, namentlijck de voorſchreven Comp. behooren te overleggen, den ſtaet van haere onkoſten die zy daer tegens ſouden moeten doen, ende haere regeringe ſoodanich daer na te ſchicken, dat de helft of daer ontrent vande genoemde profijten ſuyver voor haer Participanten jaerlijcx uytgedeelt hadden konnen werden. 't Is wel waer, ende my is 't oock wel bekent, dat zy hier over met haer ſelven onderlingh oneenich is geweeſt, en over hoop heeft gelegen: maer wat goede reſolutie iſſer oyt dien aengaende genomen? Seeckerlijck geen; het welcke ooc alleene getuygeniſſe genouch is, dat ſy haer ſtuc niet en verſtont of machtich was. De Kamers zijn onder malkanderen wel twiſtich geweeſt, voornamentlijck

mentlijck in't ſtuck van de Negotie, om daer uyt te vinden de nodige onkoſten, diemen mochte doen, eñ eenige tonnen gouts daer en boven voor haer Participanten ; Maer alſulcke voorſlagen hebben tot noch toe de overhant genomen, door dewelcke op nergens nae de onkoſten alleen konden gevonden werden, die zy moſten doen, tot conſervatie van haeren ſtaet : gelijck dat ſoo notoir is, dat niemant van oordeel en diſcretie dat kan tegen ſpreecken. Ende daer uyt is ontſtaen haer diſcredit, en grooten val van actien by verkopinge der ſelve. Seecker wel een ellendich en deerlijck ſtuck.

Hier op ſoudemen mogen vragen: Watmen dan gedaen heeft ? en anders wat men had behooren te doen ? Ick ſal in 't korte daer op antwoorden.

Men heeft onder anderen met onverſtant alle de eetbaere proviſien voor de Militie, ſelfs derwaerts willen ſenden, om onder dat dexſel de Comp uyt te ſuypen: Want men dirigeerde die ſaecke ſo dat de Comp. in gebreken bleef van ſulcx te doen: en men ſont die voor ſijn particulier, en wiſtmen dan in Braſil die ſpil ſo te drayen : dat men daer voor de ſelve, als die nootſaeckelijck van doen hebbende, viermael ſoo veel moſt betalen als die hier te Lande hadt gekoſt. Men heeft alle Negotianten of Coopluyden van deſe Landen, trafiquerende op haer quartieren van Braſil, ghedwongen om alle haere Coopmanſchappen derwaerts te ſenden, en haer retouren van haer herwaerts te laeten komen, in of met haer Schepen. Men heeft alle Spaenſche, Canariſche, en France Wijnen en Brandewijnen, die daer te Lande in overvloet nodich zijn, jae diemen daer niet miſſen kan, uyt deſe Landen derwaerts gheſonden willen hebben, en deſelve alhier noch in 't uytgaen met 50. guldens elck Pijp voor recognitie beſwaert, ſulcx dat men een pijp Spaenſche Wijn daer te Lande, om yet daer aen te verdienen, heeft moeten verkoopen tot vijf of ſes hondert guldens, in plaetſe dat d'Ingeſetenen aldaer, voor de veroveringe van 't Lant, of by de Spaenſche Regeringhe, een Pijp Canary Wijn konden koopen voor een hondert en dertich, veertich, of een hondert en vijftich guldens. Vyt alle welcke proceduren men als met handen heeft konnen taſten, als directelijck ſtrijdende niet alleene teghens den aert en natuere van de Negotie der ſelver Landen, en Ingheſetenen van dien, maer

oock teghens de natuere onſer Landen en Inwoonderen, dat zy (te weten de Comp. van Weſt-Indien) haer ſtuck niet en verſtonden.

Watmen in plaetſe van dien had behooren ghedaen te hebben, dat is onder andere dit. *Namentlijck*: datmen de Negotie op Braſil voor alle Ingheſetenen deſer Landen vry en open hadt behooren gheſet te hebben: Te weeten, dat alle Coopluyden en Schippers vry hadt gheſtaen, met haer eyghen Schepen en goederen uyt deſe, en alle andere Landen, derwaers te mogen gaen, en van daer wederom hier te Lande te komen: Daer door ſoude alles ſoo abondant derwaerts gevoert ſijn geworden, en daer ſo goeden koop geweeſt hebben, ja veel beter koop als by de Spaenſche Regeringe, dat dan een dobbel contentement aen d'Ingheſetenen ſouden hebben gegeven, ende een fondamentele oorſaeck geweeſt ſijn, datmen de ſuyckeren wederom daer beter koop ghekocht ſoude hebben als in de Baye en Rio de Enero; behalven datmen oock door dat middel alſulcken toeloop van volck uyt deſe en andere Landen derwaerts geſien ſoude hebben, dat onſe Natie by deſen tijt de Portugheſen in de menichte verde ſoude overtreft hebben, ende daer door conſequentelijck oock de rebellye geprevenieert.

Hier op ſal my yemant mogelijck vragen: Hoe, ofte op wat manieren datmen dan ſoude gevonden hebben, de veertien Tonnen Gouts profijten: *Te Weten*, de ſeven tot de onkoſten, ende de ſeven voor de Participanten? daer ick hier vooren van hebbe geſproocken. Hier op ſal ick antwoorden: Datmen die gevonden ſoude hebben aen de inkomende en uytgaende Tollen aldaer en hier te lande, en op de Accijſen en Impoſten van de conſumtie van de eedtwaeren aldaer: Ick gae al-willens hier voor-by de inkomſte van de geeſtelijcke Goederen, *Item*, het Braſilihout, en andere regalien, om dat ick die in de voorgaende rekeninge van veertien Tonnen Gouts profijten mede niet en hebbe ghebracht, ende dat ick dat ſtelle teghen de kleyne onkoſten. Deſe Tollen dan ſouden buyten alle twijffel de voorſchreve veerthien Tonnen Goudts profijten op-gebracht hebben en meer, gelijck dat alle verſtandighen met my ſullen moeten bekennen: Ende ſoude oock van tijt tot tijt, of van Jaer tot Jaer, de laſten van de Garniſoenen daer door vermindert, en dien-volghens de profijten vermeerdert hebben; om dat men uyt onſe eyghen Natie

en

en Inwoonders aldaer, des noot zijnde, de vaſte plaetſen buyten koſten van de Compagnie ſoude hebben konnen beſetten, en het platte Landt beſchermen: Uyt het welcke dan naecktelijck blijckt, dat de Compagnie haer ſtuck niet en heeft verſtaen, gelijck ſy het ſelve noch niet en doen.

Yemandt mochte nu vraghen: Oft niet beter hadt gheweeſt, dat de Compagnie den handel van BRASIL aen haer alleen getrocken of behouden hadden, gelijc als de Ooſt-Indiſche Comp. den handel van heel Ooſt-Indien of van haer quartieren aen haer alleen behout, en niemant anders aldaer eenige handel uyt deſe Landen daer toe en laet? gelijck veel goede verſtanden dat in't eerſte dat oock ſoo verſtonden. Daer op ick dit ſegge: dat die Voorſlach in't eerſte ſoo onbillick niet en was: Maer in ſulcken geval waſt van node geweeſt, geen de alderminſte inbreuck daer inne toe te laten, ende alleene ſeeckere Comptoiren daer te lande op te rechten, en die van alle behoeften te verſorgen, voorts alle de ſuykeren tot een ſeeckeren prijs aengenomen te hebben, tot contentement vande Meeſters vande Ingenios: Maer deſe en andere requiſiten en heeftmen niet geobſerveert, waer uyt dan blijkt, dat zy, namentlijck de Comp. haer ſtuck niet en heeft verſtaen.

TEn *Derden*: Soo en heeft zy het ſtuck van haere politique Regeringe oock niet behoorlijck daer te lande geexerceert, maer groote excelſen daer inne gecommitteert: als voor *eerſt*, Dat zy daer toe altijt ſoodanighe perſoonen niet en heeft ghecommitteert gehat als daer toe wel van noode waeren. Noch oock ten *anderen*: deſelve alſulcke inſtructie gegeven als wel behoorde. Wie iſſer nu van ſo kleyn verſtant, die niet en weet wat daer door in tijt en wijle groote onruſten, miſcontentementen en eyntlijck mutinatien, oproeren en rebellyen noodſaeckelijck moeten ontſtaen? voornamelijck onder de Portugieſche Natie, nae dat haer Vaderlant Portugael het Spaenſche Jock, dat oock haer had gedruct, hadde afgeworpen, en een eygen Koninck verkoren: Soude ick nu hier alle de exceſſen verhalen die by de Comp. of haere dienaers zijn gecommitteert, ſoo ſoude ick onnuttelijck daer toe te veel tijts verſlijten en papiers bekladden, want die ſaecke is ſoo notoir datſe elck een bekent is, waer uyt ick dan met eene beſluyte, dat zy haer ſtuck noyt niet recht en heeft verſtaen.

Ten

TEn *Vierden*: De slechte directie, of 't generael quaet gouvernement van haeren staet en middelen, die betuycht het selve oock overvloedelijc, en dat oock van selfs, sonder dat het nodich is 't selve veel breeder te deduceeren: Want, wat Middelen of Capitalen zijn oyt slimmer, hier te Lande aengeleyt en gheadministreert geweest, als de haere? Wie sijnder oyt meer gheabbuseert, missleyt en bedroghen gheweest als haere Participanten? In wat saecke isser meer schaede ghevallen als by het doen en bedrijf van dese Compagnie?

TEn *Vijfden*: haer groot opgeven, en al te groote extimatie aengaende Brasilien, of haeren vervallen staet aldaer, getuycht dit mede: Want, daer van spreken en discoureren sy so, en verheffen en recommanderen die saeck sodanich als of de gantsche restitutie en reparatie van haer verdorven en ellendigen staet en gelede schaede daer was aengheleghen: en dat het quaetste is, veel (en dat van de voornaemste Leden) van onsen staet zijn mede al van dat gevoelen. Ick en kan my niet ghenoech verwonderen van dese groote slechticheyt en notoir misverstant, want uyt de beschrijvinghe en calculatie, hier vooren gedaen, aengaende de profijten die uyt Brasil, en by namen uyt haere quartieren zijn te halen, is dit lichtelijck af te nemen: Ende ghenomen zy konden metter tijdt thien tonnen Gouts daer jaerlijcx suyver uyt trecken; is dat soo grooten saeck? Sal men daer mede de vervallen staet vande Compagnie weder oprichten en helpen? Seecker, die van eenich goet oordeel is, weet wel beter. Waer uyt ick dan (als vooren) met goede reden besluyte, dat zy het fondament van haer eygen stuck niet en verstaet.

TEn *Sesten*: De quade forme en gestalteniſſe van haer Regeringe, is hier mede van een levendighe getuyghe: Ey lieve! besiet eens aen d'een sijde de groote menichte van Bewinthebbers, en daer teghen aen d'ander sijde haer kleyn bedrijf en omslach: Soo men dat met rijpe sinnen en een onpartijdich oordeel wel besiet en examineert, men sal bevinden dat ses of acht personen, ja minder,

alles

alles ſo wel, jae veel beter ſullen uyt rechten, als nu het groot getal vande Bewinthebbers doen. 'Twaer genouch datſe heel Braſilien met Weſt-Indien hadden te regeeren, en jaerlijex een hondert tonnen gouts of twee te verhandelen, en een hondert Schepen of twee te equipeeren: En wert deſe deformiteyt elck een hier door noch meer en meer bekent, dat men hoort en ſiet dat niet alleen deſelve miſmaticheyt niet en wert wech genomen of verbetert, maer dat ſy daer inne gheen veranderinghe of correctie begeert, jae daer tegen wel expreſſelijck proteſteert.

Dit hebbe ick dan als in't Paſſant en ter loops willen verhalen, om uwe Hog. Mog. daer uyt te bedencken te geven of de Comp. van Weſt-Indien, en alle haer favorijten en ſolicitanten nu tegenwoordich uwe Ho. Mog. niet mede en abuſeeren of ſoecken te abuſeeren in haere ſolicitatie, van tot haeren dienſt met een machtige Vloot Oorloch Schepen, en eenige duyſent Soldaten, nae Braſilien te willen gaen, omme daer mede niet alleen haere verloren plaetſen wederom ſien te krijghen, maer ſelfs oock de Baya in te nemen in recompenſe van haere ſchade by de Rebellen gheleden. Mitſgaeders oock om die te ſtraffen en wederom tot haer ghehoorſaemheydt te brenghen. Ende ghelijck men het eene uyt het ander, dit tweede uyt het eerſte niet ſeeckerlijck kan beſluyten, ſoo ſal ick deſe haere ſolicitatie dan wat naerder gaen examineren, ende uwe Ho. Mog. klaerlijck aenwijſen dat zy even ſo veel die ſaeck verſtaet en pondereert als zy gedaen heeft haer eygen Staet en proceduren.

Wat zy dan verſoeckt en ſoliciteert, dat is bekent; en heb ick verhaelt: maer mijn achtens bedenckt zy niet genoech 't ghene dien aengaende ſtaet te conſidereren, ende de ſwaricheden die voor deſen Staet en haer ſelven daer aen vaſt zijn, ingevalle datmen haer verſoeck toeſtaet, en 't ſelve wil, en gaet executeren.

Als voornaementlijck:

VOor *Eerſt*: Dat daer mede deſen Staet directelijck wert geengageert en ingewickelt in een nieuwe buytenlantſche en Overzeeſche Oorloghe, die deſe Landen uyter-maten koſtelijck ſal val-

len, en daer uyt voor den Staet van 't Lant noch eer, noch voor de Comp. van West-Indien en d'Ingheſetenen deſer Landen profijt, maer ter contrarie voor d'een en d'ander niet dan groote oneer en ſchade, mijns achtens, te verwachten ſtaet: Want, wat eer en reſpect ſalt uwe Ho. Mog. zijn, dat ghy derwaerts of naer Braſil ſent ſoo machtige Vloot Oorloch Schepen, en ſoo groot ghetal Soldaten tot veroveringe vande verlooren plaetſen in Braſil, en ſtraffe der Rebellen aldaer, of om deſelve wederom tot gehoorſaemheyt te brengen? daer u albier door den Heer Ambaſſadeur van Portugael, uyt den naem van zijnen Koninck *Don Iohan de vierde* wert aenghebooden en ghepreſenteert, dat hy ſal maecken dat alle deſelve plaetſen aen de Comp. met den eerſten ſullen werden gereſtitueert. Hoe ſal dat by alle Coningen, en Princen van de Chriſtenheyt werden opgenomen en verſtaen? Want, onghetwijffelt ſal Portugal, ſo men hem af-ſlaet, of deſe preſentatie niet aen neempt, door Publique ſchriften en beſendighen al de Werelt dat bekent maken: Wilt men ſegghen 't gaet hem niet aen, hy heeft hem met onſe verloren plaetſen en Rebellen niet te bemoeyen: 't Is waer: Maer ick vrage: Staet het hem niet vry dit ons te preſenteeren? ende behoort het ons niet ghenouch en alleens te zijn wie dat anbiet te weghe te brengen, al waert den grooten Turck ſelfs, als wy 't maer bekomen? Den Ambaſſadeur van Portugael verclaert, dat zijn Koninck daer groot intereſt in heeft, dat ſulcx gheſchiet, en dat die ſulcx aenbiet en preſenteert uyt een pure affectie die hy heeft tot deſe Vrede, en af-ſchrick van d'Oorloge, als mede uyt liefde die hy draeght tot die van zijn eygen Natie, wel onſe Rebellen en onghehoorſaeme Onderdanen, maer ook nae bloet-Vrienden van zyne Ingheſetenen, daer vooren hem immers vry ſtaet by deſen Staet te intercedeeren? Dat hy ſulcx onder anderen ook doet uyt liefde die hy draecht tot deſen Staet, d'eer en welvaert van dien, en dat hy gaerne ſach dat alle de miſerien en ellenden, die hier uyt te verwachten ſtaen, bequamelijck mochten voorghekomen werden, en dat met de minſte koſten en alteratien.

Ick weet wel, dat eenige ſwaer-hoofden hier op ſeggen: namentlijck, dat men den Heer Ambaſſadeur van Portugael hier inne niet en moet ghelooven: Dat hy op bedroch uyt is: dat hy maer voor

heeft

heeft om Uwe Hoogh-Moogh. te abuſeeren, en te deverteeren van haere tegenwoordige uytruſtinge. Maer ick vrage, of dat wel waerſchijnelijck of te gelooven is? Seecker, alſulcke Koninckliycke beloften zijn ſo kleyn niet te achten: Noch men behoott daer ſo verachtelijc niet van te ſpreecken, maer alle goet vertrouwen daer van te hebben, ende die vaſtelijck aen te nemen: Ende ſo wy de reden willen plaets geven, ſoo behooren ons deſe daer toe te beweghen, om te ghelooven dat ſulcx oprechtelijck van zijn Majeſteyt van Portugal, en zijn Excell. den Heer Ambaſſadeur gemeent wert.

Als, voor *Eerſt*: Dat hem, of zijn Rijck, nu onſe vrientſchap heel noodich is, zijnde in Oorloch met Spangien, welcke vrientſchap hy wel weet dat hy niet krijgen kan als voor eerſt daer mede.

Ten *Tweeden*: Dat hy preſenteert niet alleen zijn Majeſteyt van Vranckrijck daer vooren tot cautie of borghe te ſtellen, maer ons te overleveren d'een of d'ander vaſte plaetſe en aen de Zee ghelegen in Portugal, of elders, ſoo lange tot dat hy zijn belofte ſal hebben voldaen.

Ten *Derden*: Dat hy proteſteert in 't alderminſte niet voor te hebben, om uwe Hoogh Moog. in haer voornemen en reſolutie, aengaende 't wech ſenden van haere Vloot, te deverteeren; maer dat hy ſich dien aengaende conformeert met uwe Hoogh-Moogh: reſolutie en wel gevallen.

Ten *Vierden*: Dat hy, zijnde geſtelt van zijn Majeſt. van Portugal tot Gouverneur en Capiteyn Generael van de Baya, en alle andere plaetſen in Braſil, zijn Heer en Meeſter toe komende, preſenteert terſtont nae 't Accoort, ofte gemaeckte contract van Vrede en reſtitutie, met onſe Vloot of voor uyt na de Bay te gaen, om 't ſelve aldaer dadelijck te voltrecken: met verclaringhe, dat hy ſulcx alleene ſal doen uyt een enckele affectie die hy draeght tot dit heylich en Chriſtelijck werck, en dat hy gaerne ſach dat Portugal, en deſen Staet, in een onverbreeckelijcke Vreede en Vrientſchap aen malkanderen waeren verbonden.

Ten *Vijfden*: Dat den Coninck van Portugal nu ter tijdt gantſch

ongeleghen komt, om veel Krijchſvolck en Oorloch Schepen nae Braſil te ſenden, tot bewaringe van zijne plaetſen aldaer, op avontuere ofmen die wilde aentaſten, en om de ſuycker-Vloten, van daer komende en derwaers gaende, ſeeckerlijck te convoyeren, en deſelve tegens haere vyanden te beſchermen, gemerckt hy alle deſelve, om hem tegens Caſtilien te defendeeren, in Portugal ſelfs wel van doen heeft.

Ten *Seſten:* Dat de Rebellen in Braſil, na alle apparentie, aen ons goetwillich, by ſijn inductie de veroverde plaetſen ſullen overleveren, en dat uyt affectie die ſy den Koninck van Portugal toe draghen; voornamentlick als zy ſullen hooren dat daer op de ghemaeckte Vrede en Vriendtſchap met den Koninck, ende 't Rijck van Portugal eyghentlijck is ghefondeert, ende dat hem de ſelve vriendtſchap tot beſcherminge van 't ſelve, ende ſijn Perſoon, noodich van doen is. Deſe Redenen dan, ſegh ick, behoorde ons te beweghen, omme de Koninckliicke Beloften van Portugal aen te nemen, ende te gelooven.

Ick weet wel wat eenige, en voornamentlijck die vande Weſt-Indiſche Compagnie, hier op ſegghen, alle Reden ende Billickheydt aen een zijde ſtellende. *Namentlijck*, Dat den Heer Ambaſſadeur de Baya ons moſt preſenteeren en leveren, en dat in eyghendom, tot verſeeckeringhe van ſijne Beloften, en ſatisfactie van hare gheleden ſchade.

Dan, daer op ſal ick haer andtwoordende, Vraghen: Waer ſy ſulcx, off dierghelijcke, gheſien hebben? Met wat ſchijn van Reden ſoude dat den Koninck van Portugal konnen werden voor-gehouden? Weten ſy niet dat een Koninck, ja ſelfs ſijn Majeſteyt van Vranckrijck, niet en kan of vermach eenich ghedeelte of Staet van zijn Rijck, aen yemant anders te veralieneren, ten ſy met ſpeciael conſent en welbehagen van 't ſelve, en dat hy daerom, al wilde hy ſchoon ſulcx doen, ſulcx nimmermeer ſoude konnen preſteeren, in 't regaert dat hy wel weet dat die vande Baya dat noyt ſouden willen conſenteeren, en ſo lief onder de Regeringe van den Turck ſouden willen ſitten als onder die van de Weſt-Indiſche Compagnie. Ock, om de ontſtelteniſſe der Gemoederens wille,

en

en groote onluſten, die daer over, en tegen ſijn Majeſteyt in Portgal, ſoude ontſtaen; en dat nu ter tijdt, terwijle hy met Caſtilien in Oorloghe is; en daerom de gunſt des Volckx van noode heeft, en kan ſulcx by hem niet werden toe gheſtaen: en al wilde hy ſchoon niet ghepreſteert werden. Sulcx dat hy met *François*, de eerſte Koninck van Vranckrijck (die van *Karolus* V. Koninck van Spangien, dierghelijcke Conditien wiert voor gehouden, doch ſijn ghevangen ſijnde) met recht mochte ſegghen, *Videbam conditiones eſſe, quas ſervare neque poteram ſi debuiſſem, neque ut velem potuiſſem.*

Sy moeten oock weten, Dat den Koninck niet alleen die plaets toe komt, maer oock en voornamentlijck de Heer van Albuquerque; een van de grootſte en machtichſte Geſlachte van Portugal, en dat die oock nimmermeer dat ſoude conſenteeren.

Ick vraghe haer oock: Ofzy, namentlijck de Compagny, wel verſeeckert zijn dat zy door 't middel van d' Oorloghe, en ſpecialijck met deſen tocht beyde haer verlooren plaetſen, ende de Baya ſullen krijghen, ende daer mede oock volkomen ſatisfactie van haer geleden ſchaede? In 't vervolgh van deſe ſal ick uwe Hoogh Moogh. aen wijſen, dat ſoo zy haer dat inbeelden en voor laeten ſtaen, dat ſy haer ſeer grootelijcx abuſeeren in die rekeningh, ende uwe Hoogh Moogh. oock mede, even alleens als zy eertijdts doorgaens haer ſelven heeft geabbuſeert. Beſluytelijck ſegh ick, dat men zijn Majeſteyt van Portugal met reden alſulcx niet kan oplegghen, en dat zyne preſentatie meer als genouch is. Als wy wederom hebben dat wy hebben verlooren, wat reden hebben wy te klaghen?

Sy vraghen wijder, waer zy dan haer gheleden ſchade en ghedaene onkoſten wederom ſal krijghen? Daer op ick antwoorde: Dat zy daer ſelfs van d' oorſaeck zijn; en dat zy beter hadde moghen toeſien, en ſorghe draghen dat de rebellye niet voorghevallen waer. Laet de Rebellen een gedeelte van haere ſchaede betalen, haer jaerlijcks ſeecker quantiteyt Suycker oplegghende te leveren, elck nae zijn gheleghentheydt, waer toe zijn Excell. den Heer Ambaſſadeur van Portugal oock zijn beſte wel ſal doen, om dat, is 't moghelijck, by haer oock uyt te wercken, beneffens

de betalinghe van haere ſchulden. Dunckt u niet dat zijn Majeſteyt van Portugal, die dat door zijn Ambaſſadeur meede ſal ſoecken te weghe te brenghen, en dat de Rebellen haer wederom onder de ghehoorſaemheydt van deſen Staet ſullen ſtellen, daer mede niet en behoort te volſtaen? Seeckerlijck, deſe Luyden draghen of houden haer even alleens of zy den Koninck van Portugal gevanghen hadden: Seecker, meerder diſcretie had ick haer toe vertrout. Maer 't ſchijnt nu zy uwe Hoogh Moogh. aen 't ſnoer hebben, dat haer niet behoort geweygert te werden, hoe onredelijck het oock is.

Maer laet my voortgaen, en eens gaen beſien wat voordeelen en profijten voor de Compagny uyt de aenſtaende Tocht en procedueren te verwachten ſtaet: 't Is ſeecker en waerachtich, of daer is (mijns achtens) niet aen te twijffelen, of onſe Rebellen in Braſil ſullen tijdelijck kenniſſe krijghen van deſe preſentatie van Portugal, en deſelve by uwe Hoogh-Moogh. is afgheſlaghen of aenghenomen, ende dat in cas, ſoo die by uwe Hoogh Moogh. is afgheſlaghen, dat zy als wel wetende dat zy teghens uwe Macht niet en ſullen konnen beſtaen, in tijdts alle het platte Lant van onſe quartieren glat en kael ſullen uyt-plonderen en af-branden, en daer na al t'ſaemen na de Bay en de Boſſchen vertrecken. 'tIs nu wel waer, dat wy dan ſonder ſlach of ſtoot, ſo men ſeyt, wederom volkomen Meeſter van 't platte Lant ſullen werden, maer wat profijt ſal dat voor de Compagny zijn? Ick vrage de verſtandichſte van hun allen, of zy niet wel thien jaeren van doen heeft om alles in voorighe Staet te brenghen? 't Is te beduchten dat men het ſelve in veel langher Jaeren niet en ſal ſien; jae, dat niemant eens daer nae talen ſal, om ſulcks eens te beginnen; ten aenſien dat het apparent is, dat ſoo langhe alſmen met Portugal niet en is verdragen, noch een ghenerale Vreede daer mede heeft opgherecht, dat van tijdt tot tijdt de voorſchreven Rebellen, ſoo haeſt als zy hooren dat men eenighe Molens wederom begint op te bouwen en't Landt met Suycker-riet te beplanten, met Troupen d'onſe ſullen komen overvallen, en alles wederom ruineren; en dat uyt die conſideratie niemant daer na trachten ſal om de verbrande ſuycker Molens wederom op te bouwen, en 't platte Landt met Suycker-

riet

riet te beplanten: wie sal dan daer oock in onse quartieren zijn, om dat te doen? want de Portugesen sullen zijn verlopen als verhaelt, en onse Ingheseten sullen meest van daer vertrocken, en wederom hier te Landen gekomen zijn, en gheen lust hebben daeromme wederom derwaers te gaen. Dit zijn nu de profijten die de Compagnie met desen tocht te verwachten heeft.

Ondertusschen is het notoir, dat uwe Hoogh: Moogh: gheduerende al welcken tijdt, alle vaste plaetsen van onse quartieren van Brasil met suffisante Guarnisoenen sult moeten onderhouden, ende deselve van tijdt tot tijdt van alle behoeften provideeren: Dat oock uwe Hoogh-Moogh. continuelijck een goet ghetal Oorloch Schepen daer sult moeten in dienst houden, uyt vreese van dat deselve plaetsen, of eenighe van dien, by de Portugesen weder soude moghen aen-ghetast of besprongen worden. Hier by nu ghevoecht, dat de Guarnisoenen, en dit ghetal van Oorloch Schepen, van jaer tot jaer sal verswaeren, door dien de Inwoonders van onse Natie en Ingesetenen, ende de Coopvaerdy Schepen van tijdt tot tijt daer door 't gunt voorschreven sullen verminderen. Wat nu dit al-te-mael uwe Hoogh-Moogh. of den Staet deser Landen sal kosten, dat wil ick uwe Hoogh-Moogh. selfs te bedencken geven.

Wat schaede dit oock voor de Compagny sal zijn, is hier uyt af te nemen: Dat zy daer door 't eenemael verliesen sal alle haere effecten en uytstaende schulden; Mitsgaeders, dat haer conqueste van Angola haer alsdan niet waert sal zijn, jae een enckel ballast en beswaerenis. Want, waer wil zy dan haere Swarten of Negros vertieren, alsser in haer quartieren van Brasil geen Moolens noch Inwoonders zijn diese van noode hebben?

Ick weet seer wel, dat hier teghens van de meeste meenichte ghesustineert wert; Dat men om alle 't selve voor te koomen, met dese Vloot die uwe Hoogh-Moghende uyt-rusten, en met het Krijchs-volck dat daer neffens gaet, en 't ghene dat daer te Lande noch meer is, reghel-recht nae de Baya moet en sal gaen, en deselve sien te bemachtigen. Maer ick vraghe haer, of sulcx al met eer en reputatie van desen Staet sal konnen toe gaen, en uytghewrocht werden? Want, die plaetse immers den Koninck

van

van Portugal als d' Opper-hooft, en de Heer Albuquerque als d' Onderhooft, toe kompt, met welcken Koninck, en 't Rijck van Portugal, men hier een Treves heeft gemaeckt die noch duert, en tot noch toe hem niet en is opgheſeyt: en dewelcke preſenteert een eeuwige Vrede en Vriendtſchap met Ons verder op te rechten: Soude men dan deſe Vriendt ongewaerſchout of ſoo plotſelijck op het lijf vallen en Vyantlijck aen taſten, ſonder eerſt en al vooren met reden ſatisfactie van hem te eyſchen, van 't ghene wy op hem te ſegghen of van hem met recht te eyſchen hebben, teghen het ghebruyck van alle wel-gheſtelde Regeringhen? Den Koninck ſal hem dien aengaende by al de Wereldt beklagen, en wy en ſullen, tot juſtificatie van onſe procedueren, geen ſuffiſante Redenen konnen gheven, en van elck een in't ongelijck gheſtelt werden: want, dat men wil ſegghen dat hy de Rebellye in Braſil heeft aengheſticht, maer van tijdt tot tijdt de Rebellen oock geſtijft, en van Wapenen en alle noodighe proviſien voorſien; Wat klaer en onweder-legghelijck bewijs heeft men daer van? Waer, en wanneer heeft men hem dat aen gheſeydt en beweſen? Hy ontkent dat oock wel expreſſelijck, en ſeydt en verklaert by zijn Koninckliick Woort, dat hy onſchuldich daer aen is: en dat het een particulier werck is van onſe Onderdanen in Braſil; en dat hy wel wil ghelooven dat eenighe van zijne Miniſters, (doch buyten zijn Order en kenniſſe) en Onderdanen daer van kenniſſe hebben ghehadt; en daer over met onſe Rebellen oock gecorreſpondeert hebben, doch oock al mede buyten zijn Order en kenniſſe, en dat ſulcks noch doen, mede als vooren, ſonder dat hy ſulcx weet of kan beletten.

Doch dat hy, om alle 't ſelve te repareeren ſoo veel als hem moghelijck is, aen ons de verlooren plaetſen wederom ſal doen reſtitueeren, volgens zijne preſentatie: ende daer vooren, ſoo wij't eygentlijck begheeren, goede vaſticheydt tot cautie in onſe handen ſtellen. Wat reden hebben wy nu om hem met de Wapenen op 't lijf te vallen? Het ſelve voecht wel als men alle redelijcke ſatisfactie gheeyſcht hebbende, die niet en krijcht, als dan zijn de Wapenen eerſt rechtvaerdich, en oock vry van alle opſpraeck.

Maer

Maer dit overgeſlagen: deſe luyden leggen de ſwaricheyt, die hier in ſteeckt
nyns achtens, oock niet genoeg over. Sy en bedencken niet, dat Portugael,
a alle apparentie, voor ons, met haer Vloot in Braſil ſal ſijn; en dat deſelve
yt Portugael recht na de Baya ſal gaen, en met gewelt door onſe daer voor-
oudende Schepen, doorbreken, en ſo die plaets met drie of vier duyſent ou-
e en goede Soldaten voorſien, en voorts van alle Ammunitie van Oorloghe
n Proviſie; of dat ſy haer Volck daer ontrent eerſt te Lande ſal ſetten, en na
e Baya ſenden, en daer na, ſonder 't Volck te periculiteren, na de Baya gaen:
)at voorts alle de Rebellen van onſe Quartieren, in tijdts na de Baya haer
illen vervoeghen, gelijck mede alle 't Volck van die Capitania ſelfs, met alle
aer ſchat en Proviſie, ſulcx datſe in en ontrent de Baya wel twaelf of vijftien
uyſent Man ſterck ſullen ſijn, voor onſe aenkomſte aldaer: Als nu onſe Vloot
net al ons Volck op 't Reciff ſal ſijn gearriveert, dat na alle apparentie ontrēt
en eerſte February ſal ſijn, en dienvolgens in 't midde vande Somer, dan heeft
nen immers noch een Maent van doen, om ſijn Volck te refreſcheren, om dat
et ſelve mogelijck wel het vierde-part op haer aenkomſte, ſieck inde koy ſal
ggen. Alſmen nu verſtaet dat de Baya invoegen voorſchreven, voorſien en
eſet is, ick vrage of t al wijſheydt ſal ſijn daer heenen te gaen, om de Portu-
eſe Vloot, die ongetwijffelt daer wel op haer voordeel ſal leggen, aen te taſ-
n ende die plaets te Belegeren; die daer-en-boven noch extraordinaris ſterc
gemaeckt ende gefortificeert? wat kans ſalder ſijn, vrage ick, om die plaets
: veroveren? en dat noch in den tijd van acht of thien weken, die de onſe daer
)e maer ſullen hebben? want inde Mey beginnen de Reghen Maenden ofte
Vinter Weer. Ick ben gheen Propheet, maer dat derf ick ſeggen, dat wy of
'onſe dat beginnen mogen, maer dat wij 't niet ſullen na ons Rekeninge vol-
ecken, ende dat men alſdan eerſt en beſt ſien ſal dat het beter had geweeſt,
atmen de ſaecke bygeleyt hadde en geaccordeert. Uwe Ho: Mog: gelieven
ens te conſidereren wat kleyn Reſpect dit voor den Staet deſer Landen ſal
jn: En ſomen dan in de aengevanghene Proceduren ſal willen continueren;
eſiet wat groote koſten en ſwarigheden daer aen vaſt ſijn: want voor eerſt
al van noode ſijn noch meer Volcks derwaerts te ſenden; Item voor het ſel-
e en 'tvoorgaende oock alle noodighe Proviſien, en dat mede al ſonder Fon-
ament van die Plaets te krijgen: Ende gaetmen van daer onverrechter ſake,
o heeftmen de Vloot en al 'tgefonden Volck van doen, om onſe Quartieren

daer mede te bewaren ſonder eenigh proffijt daer tegens te trecken, als hier vooren is aengeweſen. In Somma men leghtet over hoemen wil, ick en kan niet anders ſien, of de eer en reputatie van uwe Hoog : Moog : ſal daer by ſeer gheledeert ende hare Finantien dapper beſwaert werden, ende datmen daer naer noch geen beter raedt ſal weten als alles by Accoort by te legghen, gelijckmen dat nu wel kan doen.

De Weſt-Indiſche Compagnie geeft voor dat ſy nootſaeckelijck de Baya moet hebben, tot verſeeckeringhe van haren Staet in Braſil teghens de Portugaelſche Quartieren, ick ſtae dat toe in cas dat ſy met Portugael of der ſelver Quartieren in Braſil in Oorloge blijft, maer anderſints ontkenne ick dat wel expreſſelijck. Ende dat in alſulcke geval de Baya haer ondienſtigh is als te verre ſijnde ghelegen van onſe Quartieren.

Sy maecken als hier vooren oock gheſeyt, dat haer vervallen en Deſolaten Staet, door de Baya ſoude konnen werden opgerecht ende geredreſſeert : waerinne ſy haer ſelven oock groffelijck abuſeren : want ick derf wel vrymoedelijck ſegghen dat deſelve plaets niet vierendeel de moeyte en koſten meriteert diemen ſoo 't ſchijnt daeromme doet, ick laet ſtaen al het Bloedt dat daeromme vergoten ſal werden : want 't is immers notoir, dat de heele Capitanie van de Baya, van over veel Jaren, maer tuſſchen de vijf en ſes duyſent Kiſten Suyckers jaerlijckx heeft uytghelevert, en dat de Compagnie of Negotianten van deſe Landen, waert dat wy daer Meeſter van waren, en da deſelve al thien duyſent Kiſten Iaerlijckx uytleverde, boven de vier Tonnen Gouts Iaerlijcx ſuyver by die Negotie en ſoude profiteren, alle koſten afghetrocken. Ick vrage nu of dat wel meriteert ſo grooten ſwaren ſtuck, als is de belegeringe van die plaets, ſoo verde gelegen, ſoo wel voorſien en ſoo ſterck ghefortificeert, den Coninck van Portugael toekomende, by der handt te nemen ? en ſo ſware onkoſten ter ſake van dien te doen ? en ſoo veel Bloedts te ſtorten ? wat my belanght : ick verklare ront uyt dat ick dat niet en kan ſien.

TEn TWEEDE : Staet grootelijcx te duchten, dat uyt deſen Tocht, ſo de ſaecke niet en wert by gheleyt, een Generale rupture tuſſchen ons en Portugael ſal ontſtaen, ſoo wel hier in Europa en in Braſil, als oock in Ooſt Indien, en dat door eygen bedrijf, ſulcx dat wy en niet Portugael daer van de eerſte Autheuren en oorſaecke ſullen ſijn, en die dat ſelfs hebben aldereerſt

ghefoch

ghesocht, want hoe kan dat missen? Uwe Vloot op Zee de Vloot van Portugael ontmoetende, of erghens vindende, sal die soecken te slaen, of altijdt Vyantlijck aentasten: u Volck de Baya belegherende, so volght daer uyt het selfde: ick wenschte datmen dit poinct wat rypelijcker wilde overleggen, en alle de swaricheden van dien: men kan wel lichtelijck yemant affronteren of met yemant in Oorloghe gheraken, maer met eer en Respect die uyt te voeren heeft wat meer in: ende salmen dit doen en alsulcken twist ja Oorloghe met Portugael aenvanghen tot contemplatie van de West-Indische Compagnie? ofte om alleen de Baya te hebben, die ons niet toe en komt? en die van geen sonderlinge consideratie is, als hier boven is verthoont? sullen wy hier door onse Landen niet berooven vanden gantschen handel van Portugael, Madera en d'Eylanden van Tercera? die deselve so noodigh en important is? en diemen van outs soo hoogh hier te Lande altijdt heeft geexcimeert; ende insonderheyt van de seer noodighe Sout-Vaert van St. Ubes, alwaer wy Jaerlijcx van daen halen ontrent vier hondert Schepen vol Souts, die wy tot onse Visscheryen en Trafijque van doen hebben: sullen wy dien handel, daermede niet ghelijck als van ons stooten en andere Volckeren en Natien toewerpen? die daer door geen kleyne occasie sal ghegeven werden, om voorts een groot deel van onse Zeevaert ons meer te ontrecken en alsoo metter tijdt soo groot in Zeevaert te werden als wy; die haer proffijt onghetwijffelt met dese twist wel sullen weten te doen: seecker alsmen dat stuck alleen wel considereert, soo dunct my dat het selve dese Landen gansch ongheraden is: en sullen wy daer mede oock den grooten Graen-handel van Portugael niet mede verstuymen en van ons wech werpen, en die van Hamborch en andere Oosterssche Steden toe-jaghen? die nochtans onsen Staet wel sorghvuldelijck behoort te conserveren, en meeren meer hier te Landen te Bevestigen? Sal hier door onsen handel op Portugael &c. so aengaende de Manufacturen van Haerlem, Leyden en Amsterdam, Hout-lasten, Suyckeren, Speceryen, Gheteenten, Ammunitie van Oorloghe, en wat meer daer toe behoort, hier te Lande niet ophouden en cesseren? en na andere Quartieren vertrecken? dat immers een sake is van seer groote consideratie en by alle verstandige hoogh geacht: ja sal hier cyntlijck niet uyt ontstaen datter tusschen ons en onse Nabuyren de Engelschen, Franschen, Schotsen en Oosterlingen, die dan dien handel sullen innemen, in korten tijdt groote onlusten sullen ontstaen, en dat

door de Capers die dan uyt deſe Landen op de Kuſten van Portugael daghelijcx ſullen loopen rooven? alſoo wy door deſelve generale repture, daer niet ſullen moghen komen en handelen: Alle deſe ſwarigheden ſchaden en onluſten ſtaen ons daer by over 't Hooft; ende ick kan niet ſien, dat wy eenig profijt anders daer by ſullen trecken, als alleen een ſlechte hoop van dat wy metter tijdt Meeſter van heel Braſil ſullen werden, welcke ons oock noch wel mochte bedriegen, en ſoo neen, welcker conqueſten de koſten, die wy daeromme ſullen doen, niet half waert ſullen ſijn.

Nu wat die vande Weſt-Indiſche Compagnie hier tegen uwe Ho: Mog: wijs maken, om deſe ſwarigheden u uyt het hooft te ſteecken, die ſal ick op't volghende poinct verhalen en wederleggen.

TEn DERDEN: Sijn Majeſteyt van Portugael verſoeckt met ons een eeuwighe Vrede en Vriendtſchap op te rechten: Ick vrage offer wel yemant van verſtant en diſcretie is, die voor goet en beſt ſoude oordeelen datmen hem die af-ſlaet? ende dien-volghende met Portugael in een openbaer Oorloge treedt? of immers na de expiratie vanden Treves die wy met het voorſchreve Rijck hebben gemaeckt, en die haeſt komt te eyndighen: De ervarentheydt van outs en de laetſte weynigh Iaren, dat wy Vrede met Portugael gehadt hebben; betuyght genoeghſaem hoe noodigh en proffijtelijck deſelve en goede Correſpondentie van dien ons is, ja de Kinderen op ſtraet is dat bekent: Ick vraghe oock of de Vrede niet Chriſtelijcker en beter is als den Oorloghe? want wat Heyl, och lacy! iſſer by d'Oorloghe? Is die niet een Peſt, een Monſter of een grouwel? die wy behoorden te vlieden en te ſchouwen, als het alder-grouwelijckſte dinck van het Menſchelijcke Gheſlachte: is daer-en-tegen niet de Vrede het aengenaemſte dinck datmen kan wenſchen, als die mede Chriſtelijck is? wat dulligheydt ſoudet dan ſijn datmen d'Oorloghe voor de Vrede met Portugael ſoude verkieſen: en dat noch voor een ſlechte beuſelingh, en tot contemplatie vande Weſt-Jndiſche Compagnie. Js ons noch niet wel indachtigh, hoe verblijdt dat wy waren als wy hoorden dat Portugael van Caſtilien was af-ghevallen en haer ſelven mede in vryheydt hadde geſtelt? Iſt ons alreede vergeten dat wy doen ſoo begeerigh waren om met het voorſchreve Rijck een vaſte en onverbreeckelijcke Vrede en Alliantie op te rechten, dat wy ſelfs yemandt derwaerts wilde ſen-

den

len, eer yemandt van daer alhier noch was gekomen, om den Koninck deſe-
e van onſent wegen aen te bieden? Hebben wy namaels, ſijn Ambaſſadeur
ier ghehouden hebbende, ons ſelven by contract aen hem niet verbonden,
m die met hem en ſijn Rijck op te rechten, jae ghelijck als hem daer toe
Verobligeert? verlaet en ruſt ſijn Majeſteyt hem noch niet daer op? Heeft
y ſijn Dienaer, de teghenwoordighe Heer Ambaſſadeur tot dien eynde niet
ver langhe, alhier gheſonden? en dat met ſoo volkomen macht en procu-
atie als wy ſouden wenſchen: verklaert ſijn Majeſteyt niet dat hy en ſijn
antſche Rijck deſelve begeert en vetſoeckt? ſullen wy dan ten verſoeck
n genoeghen vande Weſt-Indiſche Compagnie en op hare inconſiderable
olicitatie, de Oorloge tegens Portugael aennemen en voor haer toteen be-
inſel de Baya gaen Belegeren? en voorts daer naer alſulcke Vyandtlijcke
cten in handen nemen, als dan d'Oorloghe nootſaeckelijck ſal mede bren-
en: en ons ſelven van ſo heerlijcke en noodige ſaecke beroven als daer is de
Commertie en Trafijque van Portugael &c. Als ick dit by my ſelven wel
verleggen ſoo en kan ick daer van niet anders oordeelen, als dat wy vande
Veſt-Indiſche Compagnie welſchandelijck bedrogen werden.

Ick weet wel wat ſy, te weten, de Weſt-Indiſche Compagnie hier op uwe
loog: Mog: ſoecken wijs te maecken, namentlijck: datter weynigh ſwarig-
eydt is te maken in't regart van Commertie en Trafijque deſer Landen met
ortugael &c. ghevende voor dat ons die niet langhe kan ontſtaen, door dien
at ſijt vaſtelick daer voor houden, dat den Koninck van Caſtilien wel haeſt
ederom Meeſter van Portugael zijn ſal, als hy met ons Vrede heeft, en dat wy
ien volgens daer dan weder den vryen toeganck ſullen hebben maer mijns
chtens overleggen noch en kennen ſy de macht van Portugael niet: noch
ock haer gelegentheyt noch genegentheyt tot beſcherminghe van haer vry-
eyt, ſy en overleggen noch en kennen niet recht de ſwackheyt van Caſtilien
t regart van Portugael: ſy en bedencken niet wat machtige Bontghenooten
n Vrienden Portugael alreede heeft en ongetwijfelt noch ſal krijgen, en dat
ie niet laten ſullen om veelderley reſpecten, en niet laten konnen volgens
aer Woordt en Eedt, het ſelve Rijck teghens Caſtilien te Aſſiſteeren: ſy en
edencken mede niet de ongeſtadigheydt en veranderlijckheyt der Oorloge,
n dat het Portugael daerinne ſoo wel ſoude konnen ghelucken als ons, ſijnde
aer Oorloge op deſelve Maximen en Gronden geſondeert. En ghelijck alle-

Oorloghen des werelts van God gedirigeert of beſtiert werden, wat weten ſy wat God met haer int ſin heeft, en of hy niet daer mede voor de heele werelt betoonen wil, dat hy is die geene en anders geen, die de Koningen der Aerden op ded Throon ſet, en daer van verſtoot, en die om gewelt, onrecht en gierigheyt de Koningrijcken van't een Volck op't ander brengt, ſy en overlegghen niet hoe wonderlijck dat God dat Koningrijck uyt de handen van Caſtilien heeft getrocken en verloſt, en dat in ſo korten tijd, en ſondereenige bloetſtortinge: noch oock hoe wonderlijck dat hy het ſelve tot noch toe tegen Caſtilien heeft beſchermt: noch oock niet hoe wonderlijck hy haren Koning Don Iohan de vierde, tot noch toe, voor alle en ſoo veel Verraderſche en Moordadige aenſlagen, liſten en lagen heeft bewaert: wie ſoude, dit alles wel conſidererende, niet gelooven, dat God dat Koningrijck teghen Caſtilien voortaen wel wyders ſal beſchermen? En ſomen op de menſchelicke middelen wil ſien Het voorſz Koningrijck is immers machtigh om een wel geformeert Leger te Velt te brengen, en dat te onderhouden; al 't volck in't gemeen ſoo groot als cleyn ſijn doot geſworen Vyanden vande Caſtilianen en altijt van outs haren Koning getrou, en toeghedaen; en ſulcx, dat ſy veel liever, by manier van ſpreken, onder den Turck haer ſouden begheven dan dat Caſtilien over haer wederom ſoude domineren: ſijnde gereſolveert haer leven met al wat ſy beſitten daer by op te ſetten eer dat ſy ſulcx ſoude lyden: ja dat meer is: de Geeſtelickheyt aldaer ſelfs is mede ſo geſint: ſelfs oock de Ieſuyten, die nochtans over al en alomme goet Spaens of Caſtiliaens is; de Portugeſen van Oost Indien, ſeytmen, hebben oock onlangs tot aſſiſtentie van haer Vaderlant Portugael, en haren Koning, over de 400. Metale Stucken Geſchuts over gheſonden, mitſgadors eenighe Millioenen Ducaten belooft te fournieren, die oock onghetwijffelt prompt betaelt ſullen werden, Het ſelve Rijck heeft te Lande ende te Water de alderbeſte gheleghentheydt om Caſtilien af-breuck te doen: Het kan van buyten uyt alle Landen bekomen wat haer tot beſcherminghe en noodruft van nooden is: Syn Majeſteyt van Vranckrijck ſal niet laten het ſelve te ſeconderen, ſoo met Volck als Geld: ghelijck oock mede ſal doen de Koninginne van Sweden: Niet minder ſal het Koningrijcke van Enghelandt en Schotlandt doen; alwaert maer alleen om Spagnien of Caſtilien kleyn te houden, en den handels-halven die wy daer hebben, om ons die meer en meer t'ontrecken ende t'onthouden. Uyt de Henſe-Steden ſa

he

t ſelve Rijck niet alleen Duytſch Volck en Soldaten, maer oock alle andere hoeften krijgen, ſoo wel als uyt deſe Landen.

Eyndelijck, daer ſullen oock gheen Capers ontbreken van alle Natien, ſoo die begeert, om onſe en der Caſtiliaenſche Navigatie te incommoderen, en t buyten haer koſte. U uyt alle het welcke immers wel is af te nemen, dat ſe luyden in haer opinie en ſuſtenue haer wel grootelijcx ſoude konnen bedogen vinden; en dat Portugael wel Portugael ſal blyven, en dienvolghens t Uwe Hoogh Mogende niet gheraden is op haer ſegghen eenigh regart te en.

Het tweede is dat de Weſt-Indiſche Compahnie ſuſtineert, dat alwaer't hoon, dat Uwe Hoog: Mog: tot dienſte van haer de Baya en voorts heel raſil, ende oock de Ooſt-Jndiſche Compagnie heel Ooſt-Indien Portugael -naemt, dat het ſelve tot allen tijden noch graegh genoegh ſal ſijn en blyen, om met ons een eeuwige Vrede en Vrientſchap op te rechten, en alle dle aetſen ons te laten behouden.

En ten derden, dat Portugael, met ons openbaer Oorlogh hebbende, haer)oſt-Indiſche en Braſilſche Landen niet langhe ſoude konnen beſchermen, och derſelver Navigatie continueren, in't regart dat ſy alle haer macht wel obbel van doen ſal hebben, om haer ſelven in Portugael alleen tegens Caſtien te defenderen: Maer deſe Luyden weten niet, dat ſy haer rekeninghe in eſe al mede wederomme ſonder haer Waert maken, ende Uwe Hoog: Mog: rootelijcx abuſeren, want ick wil Uwe Ho: Mog: wel verſekeren: dat Porgael van die humeur niet en is, van dat ſy ſoo licht ſoude achten het verlies an alſulcke plaetſen, daer over ſy ſoo veel Jaren gearbeyt, en ſo veel Milioen geſpendeert heeft, om die te krygen, en daer haer ſoo veel is aen gelegen: ſaer veel meer dat ſy in ſulcken ghelegentheyt, als wy niet haer braken (dat k niet en wil hoopen) en Caſtilien haer hart quam aen te taſten, oock mede aer beſte ſoude doen, om haer voorſchreve Landen en plaetſen en de Nego- e van dien te conſerveren: Ende dienvolgende dat ſy In't regart van Cailien, 'tPlatte Landt van haer Frontieren en dat van Caſtilien mede, 'teenehael ſouden af-branden, ſulckx dat gheen Caſtiliaens Legher aldaer ſich oude konnen onthouden, om haer eenich leet te doen. Dat ſy oock te Wa- r een wackere Vloot Oorlogh-Schepen in de Riyier van Liſboa ſal houen, omme niet alleen die te beſchermen, maer omme daer mede oock alle

laren

alle Jaren op de Weſt-Jndiſche Silver-Vloten te paſſen; en voorts door haer Capers 't Weſt-Indiſche Vaer-Water ſoo laten benauwen, mitſgaders alle de Kuſten van Andaluria, Murcia en Granada, gelijck als wy dat wel eer hebben gedaen. Ende in't regart van ons. Datſe voor eerſt uyt haer Lant ſal bannen niet alleen alle onſe Jngeſetenen, om daer te mogen wonen of te Trafiqueren maer oock alle onſe Manufacturen en alderley handwercken, mitſgaders oock alle Schepen die in deſe Landen ſijn ghebout, of die daer t'huys hooren, of die daer haer ladinge in't geheel of deel ſullen hebben ingenomen: ſy ſal met eenen oock wel ſcherpelijck verbieden, ja de Schippers aldaer daer voor borge doen ſtellen, dat ſy van daer vertreckende, in eenighe van onſe Havenen niet ſullen mogen inloopen om hare ladinghe in't gheheel of deel daer te loſſen, te verkoopen of te vertranſporteren. Voorts datſe haer Ooſt-Indiſche en Braſilſche Navigatie voor alle andere Natien, behalven aen d'onſe, open ſal ſtellen, om met haer Schepen en goederē, vry, vranck en onbekommert derwaerts te mogen Negotieren, en van daer oock in Portugael te arriverē, en haer goederen daer te verkoopen als anderſints &c. Waer mede dat dan onſe Zeevaert hier te Lande, de Scheepmakerye van dien, en het maken van de Manufacturen, ſoo grooten krack ſal krijgen, alſmen eenighſints ſoude konnen practiſeren, of door eenich quaet aroject te wege brengen, behalven dat ſy daer door met kleyne koſten, in hare Ooſt-Indiſche Landen en Braſil, uyt alle Landen, ſo veel Soldaten, Kruyt, Ammunitie, en voorts alle andere gereetſchappen, tot haer beſcherminge noodich, ſal konnen krijgen als ſy van tijdt tot tijdt ſal begeeren. En het quaetſte dat hier noch uyt te verwachten ſtaet voor onſe Landen is dit; dat hier door van tijd tot tijd onſe andere Zeevaert en Negotie, ja ſelfs oock die van Ooſt-Indien, ſeer ſal afnemen en na onſe Nabuerighe Landen mede vertrecken. Alle het welcke ick wenſche dat tijdelijck voorgekomen mocht werden; en dien volghens, datter tuſſchen deſen Staet en 't Rijck van Portugael, een eewige Vrede en Vrientſchap, tot contentement van beyder ſijden, wiert opgerecht. Om vijfderley Redenen dan achte ick noodigh te ſijn datmen met Portugael ſoodanige Vrede maeckt: als namentlijck,

Voor EERST: Om daer door te conſerveren de Commertie en Trafijque van dien in deſe Landen, midtſgaders: alle Diverſien derſelver voor te komen en te prevenieren.

Ten TWEEDE: Omme daer door voor ſoo veel in ons is, te beletten dat den Koninck van Caſtilien niet wederom Meeſter van dat Koninckrijck en

wer

verdt, en dien volgens, om hem soo kleyn en onmachtigh te houden als mo-
elijck is, tot meerder verseeckeringe van onsen Staet: sijnde dit immers se-
er en waerachtigh, dat al ist saecke dat wy met hem een eeuwighe Vrede
ebben opgerecht, dat hy, dies niet tegenstaende onsen ghesworen heyme-
jcke Vyandt blijft, die dach en nacht sal practiseren, om ons met heyme-
jcke practijcken te incorporeren, siende dat hy dat in soo veel Iaren niet
penbaer gewelt niet en heeft konnen te wege brengen.

Ten DERDE: Omme soo veel in ons is, den Koninck van Castilie op een
nder werck te gheven, en sijn Middelen te doen comsumeren, mede tot
eerder verseeckeringe en gerustigheydt van desen Staet; het welcke hy dan
d'Oorloghe met Portugael sal doen, te meer als sy van desen Staet gheen
varigheydt sal hebben te verwachten, maer met deselve in goede Vrede en
orrespondentie sal staen, en dat sy voor haer ghelt alle behoeften uyt dese
anden sal konnen bekomen.

Ten VIERDEN: Om dat Portugael eensdeels d'oorsaeck is vande Vrede,
e wy nu met den Koninck van Castilien hebben gemaeckt: een saecke daer
ns Ouders soo na verlanght, en sy en wy soo veel weers om gedaen hebben;
daer over soo veel Bloedts ghestort, soo veel Jaren versleten, en soo veel
uysent Tonnen Gouts aen beyder sijde gespilt is, van dese Vrede dan is den
-val van Portugael gheen kleyne oorsaeck, ghelijckmen dat des noot sijnde
eder soude konnen aenwijsen, dat ick om de kortheydt hier sal overslaen:
o ist dan meer als reden dat wy tot danckbaerheydt nu wederom met haer
rede maecken, en alles soo nauw met haer niet en bedistelen.

Ten VIJFDE: Om de Spaensche practijcke in dese te breecken, dewelc-
ongetwijffelt soodanigh is, dat sy met desen twist, die tusschen ons en Por-
gael is ontstaen, niet anders voor heeft, als onse macht d'een met d'ander te
nsumeren, om daer na deselve geconsumeert sijnde, ons beyde te bequamer
ederom te incorporeren, welcke practique wy dan dienen te vermyden, en
soo Vrede met Portugael te maecken.

Nu volght eyntlijck hier uyt dese Vrage; Dewyle datmen in alle manieren
et Portugael een Generale Vrede en Vriendtschap dienen op te rechten,
elijck in't brede is aengewesen, of het dan billick en redelijck is, dat wy tot
ontemplatie vande West-Indische Compagnie de Baya in Brasil met onse
Vapenen belegeren, aentasten en Vyandtlijck innemen en Generalijck met
aer breecken? Ick antwoorde neen.

Alle welcke Redenen en Motiven dan my duncken van soo groote consi deratie te sijn, dat die verde overtreffen alle 'tgheene de West-Indische Com pagnie soude konnen by brenghen, om uwe Hoog: Mog: te induceren to hare ongesoute of onrype Concepten.

Op wat maniere nu datmen met Portugael soude dienen te handelen o een eeuwige Vrede en Vrientschap op te rechten, en ofmen evenwel so groo te Vloot en Krijsch-macht, als by uwe Hoog: Mog: nu werdt geprepareert naer Brasil sal senden, daer van en sal ick tegenwoordigh niet Discoure- ren, maer sulcks alles bevolen laten uwe Hoog: Mog: gewoone- lijcke wijsheyt. Biddende God Almachtigh dat hy uwe Hoog: Mog: Regeeringhe voortaen meer en meer tot de Wel- vaert deser Landen wil Zeegenen en Gebenedyen.

Desen 20. Octobris 1647.

VOL-

VOLMACHT

Des Koninckx van Portugael aen ſijn AMBASSADEUR.

DOn Ioanno by Godes genade Coninck van Portugael ende van Algarven &c. By deſen geef ick alle nootelijcke macht ende Faculteyt aen ançiſco de Souſa Continho mijnen Raet ende Gouverneur, ende Capiteyn neraël vande Vlaemſche Eylanden, ende mijnen Ordinaris Ambaſſadeur de Staten Generael vande Vereenighde Nederlanden, om voor my ende mijnen naem te mogen contracteren ende vaſt ſtellen met haer Ho: Mog: de met de Miniſters vande Ooſt ende Weſt-Indiſche Compagnie, of met er een in't byſonder, van deſe een Accoort van Generale of Particuliere ede of Treves voor eenen tijdt van Jaren, met Conditie ende Obligatien, hem ſullen goet duncken tuſſchen deſe Rijcken en hunne Conqueſten ende Voorgemelde Staten Generael en Compagnien, op ſulcke maniere enForme als hy ſal verſtaen beſt gevoechelijck te weſen, ende ſal voor goedt den vaſt ende vallabel wat by hem hier in ſal ſijn ghedaen, ghelijck of by gedaen ende geaccordeert waer geweeſt, niet tegenſtaende eenige Wet-, Rechten, Capitulen des Hove Coſtumen deſen contrarierende, want alit heb ick voor gederogeert in deſen ghevalle als of hier Particuliere ende tdruckelijcke Mentie daer van ware gemaeckt, alles door mijn eygen beginge ende by ſeeckere wetenſchap Coninckklijcke ende Abſolute macht de beſte maniere ende Forme, als by recht kan beſtaen, ende tot beveſtinvan't gene hier gheſeyt is, heb doen paſſeeren deſen Brieff by mijn onderckent ende geſegelt met den grooten Zegel mijner Wapenen.

Datum in deſe mijnen Stadt van Liſbon, den 19. February Luiſterxeira de Carvalho heeft hem gemaeckt in't Jaer der geboorte ons Heeren Jeſu Chriſti 1647. Pa. Vieira deSilva heeft doen Schrijven

De Rey.

PROPOSITIEN

Van den Ambassadeur van Portugael/gedaen ter Vergaderinge van hare Hooge Mogende.

HOoge Mogende Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden in conferentie, die ick den xix. deser hebbe gehouden met de Heeren Commissarissen, vraegden my haer Edelheden hoemen soude doen de Restitutie vande Plaetsen van Parnambuco, ende wat Pandt ofte Borch tot verseeckeringhe van dien den Coninck mijnen Heer soude gheven, ick vraechde de Wel-Gemelde Heeren of uwe Hoog: Mog: toestonden ende wilden dat de Restitutie soude geschieden, want soo niet wast maer tijdt verlooren, ende te beginnen een saecke daer sy behoort te eyndigen: hare Edelheden antwoorden my, dat u Hoog: Mog: aennamen de Restitutie te gheschieden, waer op ick hun heb voorgheslelt, ghelijck met desen nu wederom van nieu aen voorstelle, dat sijn Majest. hem verobligeert de Restitutie te doen 't sy goetwillichlijck door middel van redenen, dat Volck daer toe radende; of door gewelt met kracht van Wapenen hun daer toe dwingende, ende wat aengaet den Pandt ofte Borch tot verseeckeringe van desen, dat het u Hoog: Mog: toe quam dien te eyschen ende aen te wijsen, de Heeren Commissarisen eyschten de Bahia tot Pant, maer met redenen wierdt haer bethoont dat sulcx niet doenelijck en was, had veel periculen en Jncovenienten, ende datmen in plaets van een wantrouwigheyt te ontgaen soude treden in een ander, ende dat alsser tot verseeckeringe eenige plaets most ghegeven worden, beter was ende minder Inconvenienten mede bracht, voor beyde parthyen binnen het Rijck als een daer buyten, hare Edelheden namen wel aen mijne Redenen ende wilden dat ick binnen het Rijck eenighe plaets soude noemen, ghelijck ick heb ghedaen vier of vijf op dat uwe Hoog: Mog: daer uyt eene souden kiesen, ende waren 't Casteel van St. Ubes, dat van Viana, Aveire

Porte

Porto, Villa de Conde, in't Rijck van Alagarven, ſoudemen oock noch wel een kunnen noemen, dit is in ſomma 'tverhael vande voorſeyde conferentie.

Ende om dat den Heer Preſident die 'sanderendaegs my d'eere heeft ghedaen my in mijn huys te komen beſoecken ende op my begheerde dat ickt by Geſchrifte ſoude ſtellen 'tgheene daer inde conferentie ghepaſſeert was, ben dit midtſdeſen doende, ende ſegh, dat ick ſeyde aen ſijn Edelheydt, dat een vande grootſte verſeeckeringhen die wy koſten gheven, was den Perſoon vanden Heer Infante Broeder van ſijne Majeſt. verklarende (wel is waer ickt alſoo verſtaen) dat ick ſijn Edelheyt dit maer voorhiel ſpreecks-gewijſe ende converſationis gratia, want hoope evenwel dat u Hoog: Mog: in't Feyt van ſijnen vrydom te verſoecken haer altijt ſullen vernoegen om aen ſijne Majeſt. ende aen ſijn Rijcken, dat contentement te geven, voltreckende 'tgoet werck gelijck ſy dat hebben begonnen.

Datum in 'sGravenhage den xiij. September 1647.

Aen d' Ambaſſadeur van Portugael.

Getepckent

Franciſco de Souſa Contilho.

NAERDER
PROPOSITIE

Hooge Mogende Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden.

'tSEdert mijne eerſte Propoſitie gedaen den xxiij. Mey laetſt-leden, inde Conferentie die ick gehouden hebbe met de Heeren Commiſſariſen by uwe Hoog: Mog: daer toe geordonneert, ben ick beſchuldicht geweeſt dat ick daer in geen ander voornemen hadde als te verachteren het Tractaet van Munſter ende ſtil te doen ſtaen de uytruſtinge vande Vloote die bereyt wert gemaeckt om naer Braſil te varen, deſe Opinie is vergroot gheweeſt, als ick meynde datſe vermindert ſoude geworden hebben, met de Propoſitie die ick aen u Hoog: Mog: in Publique Vergaderinghe den xvj. Auguſti leſt-leden hebbe gedaen, waer van nochtans, en verwondere my niet, want in mijn eerſte Propoſitie en heb ick geen Mentie gemaeckt van Reſtitutie te doen doen, vande genomene Plaetſen van Fernambuco, ende al iſt dat ick in mijn tweede Propoſitie daer van Mentie hebbe ghemaeckt, 'twas nochtans met conditie maer tegenwoordelijck terwijle ick heb klaer uytgeſproocken, ende abſolutelijck belooft Reſtitutie te doen doen, ſonder Clauſule, ende hebbe wegh genomen alle conditie datter noch gevonden worden, die twijfelen van mijne ſinceriteyt ende oprechte meyninghe en kan ick niet ghenoech verwonderen, waerom mijn goetduncken is geweeſt, geen Memoriael over te geven, noch te wachten naer de conferentie maer ſelfs in Perſoon by uwe Hoog: Mog: te komen, niet alleen om 'tgeene ick belooft gepreſenteert hebbe te Beveſtigen ende te conformeeren, maer oock om hun met ſulcke klare ende ſincere woorden aen te ſpreecken, dat ſoo wanneer ſy miſſchien niet ghenoegh, ofte beſtant en waren om hun te verſeeckeren van mijn eenvoudich gemoet, ende oprechte meyninge ſullen nochtans my geruſt ende buyten angſt ſtellen, die my ſoude konnen overblijven, van dat ick in ſulcken een gewichtighe ſaecke aen u Hoog: Mog: behoorlijcke Satisfactie niet en ſoude ghegheven hebbe, die mogelijck is, ende die ick ſchuldigh was.

Dus dan ten eerſten, ſegghe ick dat nu niet eens meer en ſpreecke van ingeſlooten te worden, in't Tractaet vande Generale Vrede tot Munſter, ende dat het aenden Coninck mijnen Heere voor als nu ghenoegh is een oprechte Vrede met deſen Staet alleen te maecken ende beveſtigen.

Ten

Ten tweeden, segghe ick, dat van wegen sijne Majesteyt u presentere een volkomen Restitutie te doen doen, van alle de Plaetsen van Farnambuco ingenomen door de gerevolteerden.

Ten derden, wat aengaet u Hoog: Mog: Vloote sult daer van naer u goetduncken ghelieven te ordonneren, 'tgheene ick wensche, is, dat die van Portugael niet en gaet, ende dat soo sy gaet, in stee van malkanderen Vyantijck te rencontreren, d'een d'ander voor vrienden mogen kennen, ende contrarie uytwercken, als de meeninghe eerstelijck was, doen sy sijn bereyt ghemaeckt geweest.

Ende tot Concluse, gelieft my verloff te geven, dat ick mach seggen, dat uwe Hoog: Mog: die voor als nu de goede handelinge vande saecke ophouden, staende sy teghenwoordelijck in sulcke Termijnen, dat is min als vier Maenden tijdts wel tot u genoegen ende voldoeninge, hy kan beslooten ende voltrocken worden, oversulcx soo bevinde ick dat het den kortsten ende den seeckertsten wegh is, ende van minder swaricheyt dadelijck de saeck ter hand te nemen, ende met malkander daer over te tracteren dewelcke beslooten sijnde om te bethoonen datse van mynent weghen geen nytstel ofte dilay sal lyden, presentere ick my op't selve stont t'embarcqueren naer Brasil, waertoe van nu af aen ick u Hoog: Mog: versoecke te ghebieden my een Schip gereet te laten maecken, mettet welcke Godt my ghevende behoude Haven dat ick mach tot de Bahia geraecken, Possessie ghenomen hebbende van dat Gouvernement sal u doen overleveren ende weder geven alle de Plaetsen die ick uyten name van sijne Majesteyt uwe Hoog: Mog: hebbe gepresenteert, ende ist dat ick door goetheyt met dat Volck dat niet en kan te wege brenge, daer is macht, ende noch meer macht werdt my van Portugael gesonden, waerdoor ick hun sal konnen dwingen, en of die noch niet genoeg en ware d'welck niet en gelooft, sal ick u E. macht die ghyluyden daer hebt aenspreken, ende oft van noode ware my oock dienen vande geene die ghy-luyden daer heenen senden sult, ick segge nocheens, en hou aen op't selve punct dat aen ul. sal hangen de korte ende haestige executie van't gene ick belooft, want ist dat wy ons ophouden tot dat de Satisfactie gegheven sy vande Borchtochten ende verseckeringe over wedersyde, en willen verbeyden tot de Possessie daer van genomen sy, veeltijdt salder onnuttelijck verlooren gaen, die nochtans in acht genomen sijnde, soude grootelijcx dienen tot een goedt ende seecker effect vande saecke om te wege te brengen, ende in't werck te leggen 'tgheene ick segge, (ben van sijne Majesteyt geauthoriseert gewapent ende versien met alle noot-

le nootſaeckelijcke macht, ende qualiteyt daer toe ſoo voor hier, als voo
Braſil, ſonder dat my van noode ſy te wachten naer eenige andere, ſoo dat ick
als nu bereyt ſtae, en ben veerdigh om te volghen, uwe Edele ordre vand
welcke ick alleen teghenwoordigh dependere, waer mede ick gheloove dat
Hoog: Mog: wel ſullen verſtaen dat de gheenen die uwe Ho: Mo: op ſulck
manieren aenſpreeckt, niet en ſoeckt de ſaecke op te houden, maer wegh
wilt nemen alle uytſtellinghe, want als ickſe ſocht om tydt te winnen, ick e
ſoude met ſulcke klaerheyt niet ſpreken, maer ſoude aennemen my te diene
vande uytſtellinge, die de Borchtochte vereyſcht, ick en ſegghe nu niet dat
men de Borchtochten niet en verſoeckt, noch datmen naerlaet die te gheven
alleen ſegh ick, dat wy behooren den tijdt waer te nemen, om hoe eer ho
beter en hoe liever ten eynde vande ſaecke te komen. Ende op dat my niet
op't Hert en blyve 'tgeene ick metter tonge niet uyt en ſpreecke (mijns oor-
deels) ſoude het niet Vruchteloos ſijn (ſoo't u Hoog: Mog: goedt docht)
dat terwijle wy beginnen van onſe ſaecken te tracteren, wy af-veerdigen een
Schip naer Braſil met ordre om ſtil te doen ſtaen alle Acten van Hoſtiliteyt,
tuſſchen beyden onſe Natien, ende dat alle dinghen blyven in ſulcken Staet
alſmenſe ſal vinden, tot mijnder kompſte toe, want voorwaer 'tſchijnt onbe-
hoorlijck ende tegen alle reden te weſen, dat terwijle wy hier met malkande-
ren handelen van Accoort aldaer de onſe tegen den anderen vechten, vergie-
tende hun Bloet, ende verlieſen hun leven, liever laet ons die ſparen, Hoog:
Mogende Heeren, ende als ſy die moeten verlieſen, of vergieten, dat het ſy
ten dienſte van beyde onſen Natien, tuſſchen dewelcke ick hoope te ſien, een
vaſte ende onverbreeckelijcke vriendtſchap tot onſer beyde voorſpoet, ende
meerder glorie, ende hoope dat ick de eere mach gewinnen achterhaelt ghe-
hadt te hebben een ſoo Heylige, ende na alle reden rechtveerdige ſaecke.

Datum 's Gravenhage deſen xv. October 1647.

Onder ſtont/

Den Ambaſſadeur van ſijn Coninckljcke Majeſteyt
van Portugael.

Franciſco de Souſa Continho
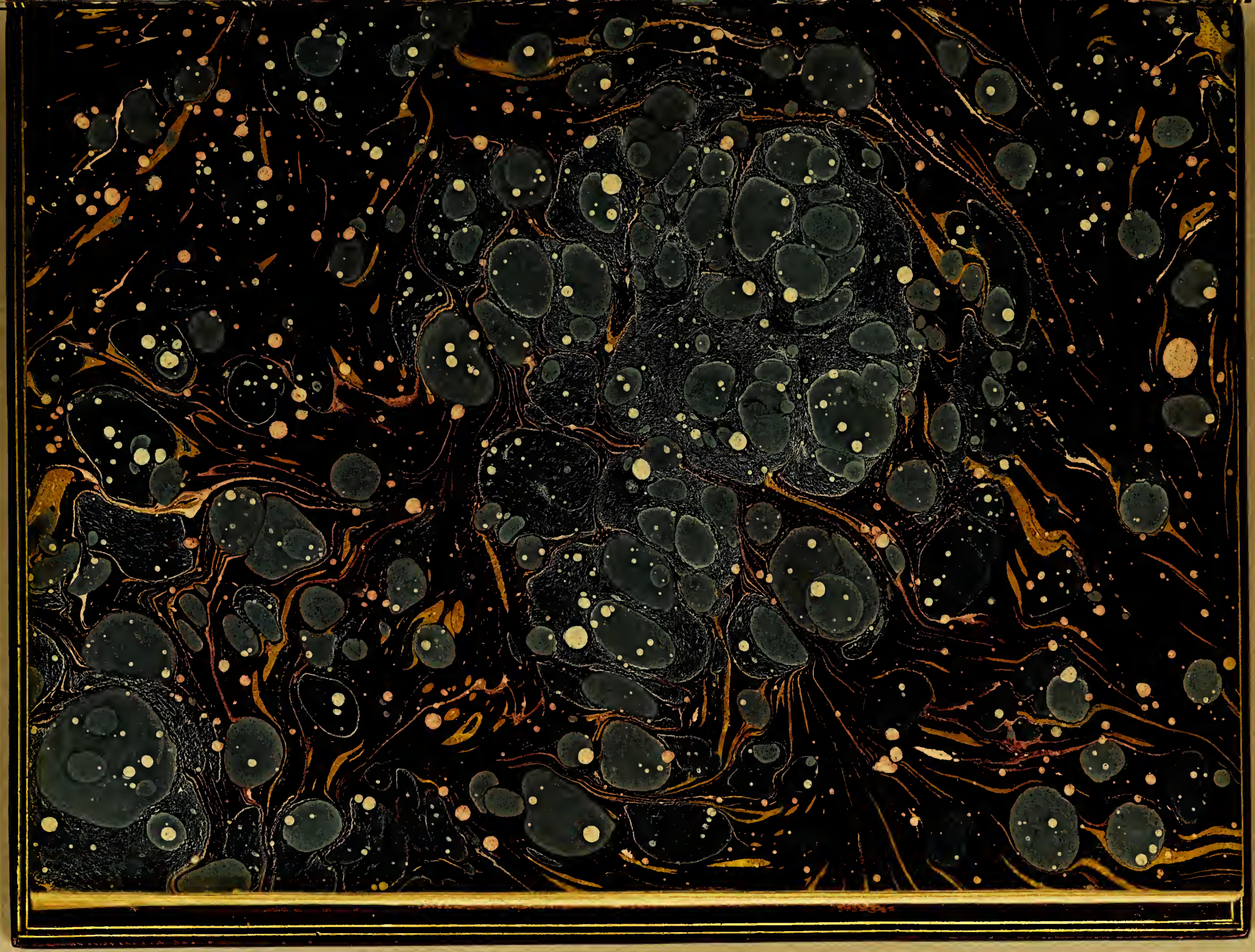
FG47 C
V568a